

ZSOLDOS PÉTER

LISSZABON – A SZELÍD LATIN DERŰ METROPOLISZA

Kevés az olyan európai nemzet, amelynek fővárosa vagy népe ne kapott volna ilyen vagy olyan jelzőt, ne akadt volna fel tudatunk abc-sorrendes archívumában egy közhelyen. Portugália egy ilyen ország, fővárosa, Lisszabon, egy ilyen metropolisz.

Lisszabontól nyugati irányba haladva kb. 30 kilométer megtétele után érjük el a Cabo de Roca sziklacsúcsot, az európai szárazföld legnyugatibb pontját. Kolombusz előtt itt volt a világ vége. Lebilincselő látvány. A szikláról lepillantó kíváncsi tekintet eltéved az óceán ködös horizontján, és belevesszük a semmibe.

Milyen emberek lakják ezt az országot? Mindenekelőtt azt kell leszögezni, hogy nem lehet őket a spanyolokkal egy kalap alá venni, noha igaz, hogy a két nép történelmében, nyelvében és kultúrájában sok a rokon vonás. A portugál halk szavúbb, mérsékeltebb és egyszerűbb, mint keleti szomszédja. A portugál lélek jellemző vonása a búskomorság, nosztalgikus elvágyódás, az ún. „saudade”. Ez az állapot legjellegzetesebben a „fado”-ban kerül kifejezésre. A fado (jelentése: végzet) édesbús dal, amelyet leginkább fekete ruhában öltözött énekesnők adnak elő, tizenkét húros portugál gitár kíséretében. A legjobb fadoházak Lisszabonban találhatók, és a legnagyobb, illetve legborsosabb turistaattrakciók közé sorolhatók.

Mit tartogat a kíváncsi látogató számára Lisszabon? A várost felváltva lakták kelták, görögök, punok, rómaiak, gótok és arabok, azonban nem büszkélkedhet olyan nagyszabású múkinckekkel, mint Róma, Athén vagy Granada. Lisszabont ugyanis 1755. november 1-jén borzasztó természeti csapás érte, és az is csoda, hogy valami épen marad belőle. Mindenszentek napján irtózatoss földrengés rázta meg a fővárost, mely több anyagi kárt okozott, mint az összes portugál háború együttvéve. Az újjáépítés gyakorlati és célszerű tervek alapján ment végbe, s habár a város régi csillogását nem nyerte vissza, néhány évtized alatt modern európai fővárossá fejlődött.

Ha világhírű, több száz éves építményekkel, műemlékekkel nem versenyezhet Lisszabon más jeles európai nagyvárosokkal, vannak itt olyan építészeti ritkaságok, amelyek éppenséggel sehol máshol a világon nem találunk ilyen magas művészi szinten. Ilyen építészeti ritkaság az I. Mánuel királyról (1495–1521) elnevezett Mánuel-stílus. Egy igen gazdag, dús fantáziájú díszítőelemeket felhasználó stílusról van szó, amelyet magába ötvözött a mór és a gótikus formákat, és amelyet áthatottak a portugál felfedezők afrikai, braziliai és indiai élményei. Főbb dekoratív elemei a liánok, hajókötelek, korallok és sok más egzotikus növényi és tengeri motívum. Mindez lélegzetelállító pazar bőségben tükrözi a sajátosan portugál építészeti megnyilvánulást, amely az ország néhány évtizedes aranykorának idején virágzott. A Mánuel-stílus remekei közé elsősorban a lisszaboni Jeromos-kolostor és a belémi torony sorolható. A portugál építészeti másik jellegzetessége a kék-fehér csempék, az „azulejos” bőséges felhasználása. Ezek a kerámiadísztések lisszaboni középületeket, vásárcsarnokokat, pályaudvarokat borítanak be kívül-belül, és üde színfoltjai minden luzitán városnak.

Ez az Európa csücskében szerényen meghúzódó, inkább az óceánra, mint a szárazföld felé tekintő főváros képes arra, hogy meghódítsa az arra járó kíváncsi utazót. Mert Lisszabon egy jó hely. Nem robbantanak fanatikus csoportok pokolgépeket, nincsenek olyan komoly, akár terrorizmusba torkolló kisebbségi problémák, mint a szomszédos Spanyolországban.

45 éve, hogy az 1974. évi „vörösszegfűs forradalom” után Portugália lekerült az újságok első oldalairól. Azóta pedig ritkán roppen fel innét szenzációs hír valamely tragikus eseményről. S leginkább ez a nyugalom, kiegyensúlyozottság, mértékletesség és szelíd latin derű az, amellyel ez a főváros és lakossága belopja magát az odalátogatók szívébe.

Megvalósult
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKARSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap